

Dorpsvisie Aarlanderveen 2024-2035

Een uniek stukje Nederland, nu en over 10 jaar

1. Inleiding

Voor u ligt de dorpsvisie Aarlanderveen 2024-2035. Als bestuur van de Belangenvereniging Aarlanderveen zijn we ontzettend trots dat we dit met elkaar hebben bereikt. Aarlanderveen is namelijk een prachtig dorp. En áls we het ergens met elkaar over eens zijn, dan is het wel dat we dat ook willen blijven. We willen een dorp zijn dat nú aantrekkelijk is om te wonen, maar waar het ook op de lange termijn nog steeds fijn wonen is. In de breedste zin van het woord. Dat gaat verder dan het hebben van voldoende woningen. Dat gaat ook over omkijken naar elkaar, bereikbaarheid en toegankelijkheid. Over samen leven en met elkaar zorgdragen voor een prettige woon- en leefomgeving.

De bestaande dorpsvisie was verouderd. Maar, was dan echt alles oud? Is alles anders in deze nieuwe visie? Nee, zeker niet! Sommige trends gaan langzaam en een aantal ambities staat nog steeds stevig overeind. Alleen, in tien jaar tijd zijn er in ons dorp veel mensen gekomen en gegaan -ook al zijn we aardig honkvast. Of je bent als inwoner in een heel andere levensfase terechtgekomen. We zagen het daarom als een kans om iedereen die vandaag in het dorp woont, opnieuw zijn of haar wensen en aandachtspunten naar voren te laten brengen. En dat is gebeurd! Heel veel bewoners hebben zich uitgesproken: in enquêtes, bewonersbijeenkomsten en individuele gesprekken. Dat maakt dat de visie er ligt zoals deze er nu ligt. Bewust kort en bondig, maar wel met alle zaken die wij als dorp belangrijk vinden om te agenderen. We hebben iedereen uitgedaagd verder te kijken dan zijn eigen tuinhekje, hoe lastig soms ook. Die gezamenlijke inspanning waarderen wij enorm.

De samenwerking met de gemeente heeft er zeker voor gezorgd dat we elkaar nóg beter weten te vinden. We hebben elkaar simpelweg nodig in het behouden van dit mooie dorp. Het is fijn dat de gemeente met ons dit traject is ingegaan en ons als dorp heeft gefaciliteerd. En Aarlanderveen als pilot heeft benoemd om het gebiedsgericht werken op de kaart te zetten.

De visie is geen eindpunt, maar misschien wel een startpunt. Het vraagt van ons allemaal (bewoners, gemeente, verenigingen) inzet en verantwoordelijkheid. Daarom hebben we ook handvatten opgenomen om verder te gaan in deze visie. We kijken terug op een mooi traject, maar zien vooral uit naar de toekomst. Dank!

Bestuur Belangenvereniging Aarlanderveen

<quote wethouder>

1.1 Aanleiding dorpsvisie

Aarlanderveen is een prachtig lintdorp in het Groene Hart van Nederland en heeft nog echt een authentiek, dorps karakter. Het is kleinschalig, groen, rustig en levendig tegelijkertijd. Niet voor niets is het uitgeroepen tot een van de dertien kroonjuwelen van de provincie Zuid-Holland. De onderlinge band is sterk, de inwoners vormen een hechte gemeenschap. Mensen willen hier nooit meer weg.

Het unieke karakter van Aarlanderveen is echter niet genoeg om het dorp ook in de toekomst even mooi en leefbaar te houden. Tijden veranderen, en daarmee ook de opgaven. Die opgaven zijn niet mis. Zo is er, net als in de rest van Nederland, onder meer behoefte aan meer huizen. En tegelijkertijd kan er niet onbeperkt worden gebouwd. De vergrijzing in Nederland neemt toe. Door de jaren heen is het inwonersaantal in Aarlanderveen redelijk stabiel gebleven, sinds de laatste jaren zien we een lichte toename. De middenstand is zo goed als verdwenen; voor de meeste boodschappen zijn inwoners aangewezen op dorpen in de omgeving. Er is één school met een beperkt aantal leerlingen. Dit soort trends raken ons allemaal en hebben effect op de leefbaarheid. Om Aarlanderveen ook voor de toekomst mooi en leefbaar te houden, is een nieuwe dorpsvisie nodig. Voortbordurend op de nog steeds actuele onderwerpen uit voorgaande dorpsvisies. De behoefte aan een nieuwe visie komt ook voort uit de motie Wonen die op 24 november 2022 in de gemeenteraad is besproken.

Deze nieuwe visie is tot stand gekomen met de mensen die hier wonen en werken en de gemeente Alphen aan den Rijn. **De visie biedt een kans om de te nemen besluiten en acties met draagvlak van de inwoners in beleid vast te leggen.**

Want voor heel Alphen aan den Rijn is de gemeente bezig met een gebiedsgerichte benadering van alle wijken en kernen van de gemeente. Zo ook voor Aarlanderveen. Deze dorpsvisie vormt de basis voor een gebiedsagenda met sociale en fysieke vraagstukken en een jaarlijkse uitvoeringsagenda. Sociale vraagstukken gaan over onder meer veiligheid, gezondheid, onderwijs en leefbaarheid. En fysieke vraagstukken over water, lucht, landschap, gebouwen en de buitenruimte. Het uitgangspunt is dat we hierover doorlopend in gesprek blijven. Met elkaar en met de partners waarmee de gemeente samenwerkt, zoals de overheid, verenigingen, belangengroepen en instanties.

1.2 Doelstelling

Inwoners en gemeente werken inhoudelijk samen om een dorpsvisie te ontwikkelen op onderwerpen die de inwoners belangrijk vinden. De dorpsvisie leidt tot wederzijdse betrokkenheid en helpt de juiste keuzes te maken en acties uit te zetten voor een duurzame langetermijnontwikkeling van Aarlanderveen.

1.3 Het proces: samen optrekken

Deze dorpsvisie is een gedeelde visie van inwoners en gemeente. Ontstaan door elkaars wensen en zorgen te bespreken en oog te hebben voor elkaars standpunten. Ook de school, bedrijven en verenigingen zijn erbij betrokken. Het proces is zorgvuldig aangepakt om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Op verschillende manieren, van een (digitale) enquête tot 1-op-1 gesprekken en een speciale bijeenkomst voor de jongere inwoners. Niet voor niets nam dit proces zes maanden in beslag. In deze periode vielen de puzzelstukjes stukje bij beetje in elkaar en ontstond de basis voor gezamenlijke doelen en handvatten voor het vervolg. Vanaf hoofdstuk 2 gaan we hier verder op door.

2. Waar staan we nu?

2.1 Historie Aarlanderveen

Aarlanderveen is een dorp in Zuid-Holland en behoort tot de gemeente Alphen aan den Rijn. Door de eeuwen heen is Aarlanderveen in het bezit van verschillende adellijke families en ergens rond 1584-1593 van veldmaarschalk Ernst van Mansveld. Het helmteken van zijn familie is een snoerloze hoorn met daarboven een zilveren doodshoofd en twee gekruiste zwaarden. Dit teken wordt het heerlijkheidswapen en later het gemeentewapen. Tot 1917 is Aarlanderveen een zelfstandige gemeente.

Het dorp is omringd door natuur. Weidevogels als Kievieten, grutto's en tureluurs voelen zich hier thuis. De slootkanten zijn bedekt met bijzondere bloemen, onder meer de moerasrolklaver, egelboterbloem en koekoeksbloem. Een van de trekpleisters is de enige nog werkende molenviergang in de wereld. Niet voor niets is de molenviergang een erfgoedicoon, in de combinatie met het landschap, de lintbebouwing en de historische setting. Fietsers en wandelaars komen hier graag. De ruimte en de natuur maken het dorp een fijne plek om te wonen, werken en te recreëren. Momenteel telt Aarlanderveen ongeveer 1.190 inwoners en 500 huishoudens.

[onderstaande demografische cijfers mooi opmaken]

1. **Karakteristieken**

Ruimtelijk (bron 1, allecijfers.nl)	
Mate van stedelijkheid?	Niet stedelijk (omgevingsadressendichtheid is 104 adressen per km ²)
Aanwezigheid industrie?	Verblijfsobjecten met een industriefunctie: 11
Oppervlakte?	19,91 km ²
Cultuur-historische kenmerken?	Lint-dorp, Molenviergang, Agrarisch dorp, Nieuwkoopse plassen/polder, Kroonjuweel

2. **Inwoners**

Bevolking	
Wat is het aantal inwoners in de wijk/kern?	1185
Wat is de verdeling man/vrouw?	Man: 51% Vrouw: 49%
Wat is de verdeling van leeftijden?	0-14: 14% (170) 15-24: 11% (135) 25-44: 21% (245) 45-64: 33% (395) 65+: 21% (250)
Aantallen burgerlijke staat	Ongehuwd: 46% (540) Gehuwd: 46% (545) Gescheiden: 4% (50) Weduwe(naar): 4% (50)
Welke afkomst/nationaliteit hebben de bewoners?	Autochtoon 91,2% Westerse migratieachtergrond 5,4% Niet westerse migratieachtergrond 3,4%

Aantal huishoudens	500
Gemiddelde huishoudensgrootte	2,4
Verdeling typen huishoudens?	Eenpersoonshuishoudens: 130 Huishoudens zonder kinderen: 195 Huishoudens met kinderen: 175 Gemiddelde huishoudensgrootte: 2,4

- Voor opmaak: weggehaald stukje over opleiding

Arbeid (Gemeente in cijfers, 2020)	
Wat is het percentage werknemers?	69%
Wat is het percentage zelfstandigen?	31%

Leefbaarheid (bron 4, indicator leefbarometerklasse)	
Hoe scoort de wijk op de Leefbarometer?	Goed/Zeer goed

2.2 Inzicht in wensen en ambities vanuit het dorp

Uitkomsten enquête

Inwoners ontvingen huis-aan-huis een enquête. Ook was het mogelijk de enquête online in te vullen. Van de 500 huishoudens ontving de gemeente in totaal 190 reacties. De onderwerpen varieerden van wonen, bouwen en waardevolle sociale activiteiten tot het verenigingsleven en eventuele verhuisplannen.

Uit de enquête blijkt dat ruim 90% van de 190 invullers het fijn vindt om in Aarlanderveen te wonen. Wat zij vooral waarderen zijn:

- het dorpse karakter
- het gemeenschapsgevoel
- de rust
- het gevoel van veiligheid

Ook het landschap draagt bij aan het woongeluk van velen. Gepleit wordt voor het behoud van:

- de lintbebouwing,
- de unieke molenviergang
- de doorkijkjes naar de polder

Qua basisvoorzieningen zijn een huisarts, basisschool en kerk onmisbaar. Maar bovenal is er behoefte aan onderlinge verbinding en betrokkenheid bij wat er allemaal gebeurt in het dorp. Essentieel zijn daarom het verenigingsleven en plekken waar mensen samen kunnen komen, zoals een kroeg, restaurant of verenigingsgebouw. Jong en oud kijken uit naar evenementen zoals het jaarlijkse Tentfeest en activiteiten van de Oranjevereniging. Sport en muziek zijn wekelijks vaste prik in vele agenda's.

Het verenigingsleven zorgt voor saamhorigheid. Jammer genoeg staat dit onder druk: er is volgens de invullers een gebrek aan vrijwilligers en aan nieuwe leden. Om die reden is het enorm belangrijk dat Aarlanderveen aantrekkelijk is en blijft voor starters, jonge gezinnen en senioren. Veel invullers zien de oplossing in nieuwe, betaalbare woningen.

[infographic maken van cijfers aan de hand van verslag Tanja en als plaatje bijvoegen]

Uitkomsten persoonlijke gesprekken

De gemeente voerde ruim 150 persoonlijke gesprekken met inwoners, bedrijven en vertegenwoordigers van de Belangenvereniging Aarlanderveen. Samen vormt deze groep een goede doorsnede van mensen die hier wonen en werken.

De gesprekken laten een aantal overeenkomsten zien:

- waardering voor de kleinschaligheid en schoonheid van het dorp
- de landelijke ligging, in het Groene Hart en toch dicht bij de grote steden
- de cultuurhistorie
- de liefde voor het levendige verenigingsleven, het boerenlandschap en het dorpse karakter
- het openstaan voor mensen van buiten het dorp
- waardering voor de rust -en die moet zo blijven
- de noodzaak van het behoud van minimale voorzieningen, de kinderopvang, de huisarts en de basisschool
- bouwen mág, maar niet ten koste van de natuur, de cultuurhistorie en het dorpse karakter

Onderlinge verschillen zijn er ook:

- niet iedereen is blij met de bouwprojecten in het dorp: mensen maken zich zorgen over de aantasting van het dorpse karakter
- sommige mensen hebben moeite met de scherpe regels die samenhangen met de status van kroonjuweel, zeker als het gaat om bouwen en bestemmingswijzigingen
- er bestaan verschillende ideeën over het gebruik van de beschikbare ruimte, het effectief benutten van accommodaties in het dorp en de eventuele locaties voor de bouw van betaalbare woningen
- uiteindelijk zijn velen het er wel mee eens dat er nieuwe woningen moeten komen, maar wat voor woningen dan?
- de een is voor particuliere initiatieven voor betaalbare woningen, maar die moeten dan wel rendabel zijn of voor eigen gebruik
- andere inwoners zijn juist tegen uitbreiding van wonen en recreatie, want dat zou de rust in gevaar brengen; tóch is het een gedeelde wens de natuur en het omliggende landschap beter toegankelijk te maken

Dit soort verschillen in inzichten mogen niet leiden tot polarisatie en burenruzies, want die verzwakken weer de saamhorigheid en verbinding.

[plaatje toevoegen van een bewoner in gesprek]

Uitkomsten dorpsgesprekken

In totaal vonden er vier dorpsbrede gesprekken plaats. Met elkaar gingen we in dialoog over de thema's krachtenveld en keuzes maken, recreatie en toerisme, verenigingen en accommodaties, verbinding en saamhorigheid, wonen en bouwen, en voorzieningen. Op hoofdlijnen constateerden we tijdens deze themagesprekken dat niet alles overal kan. Elke gemaakte keuze heeft consequenties en beïnvloedt weer andere keuzes. Het is dus nooit mogelijk om alle belangen en wensen in te willigen. Daarom is het vooral belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven en heldere uitleg te geven waarom bepaalde afwegingen en keuzes worden gemaakt.

De gemene deler uit de gesprekken:

- behouden van het prachtige, dorpse karakter van Aarlanderveen
- uitroepen tot kroonjuweel heeft geleid tot specifieke regels
- behouden van levendig verenigingsleven voor jong en oud
- meer inzicht geven in de do's en don'ts bij particulier grondbezit-herbestemming
- burens en omwonenden moeten elkaar wat gunnen en elkaar vertrouwen
- eigenbelang gaat vaak boven het algemeen belang en dit leidt weer tot spanningen
- verschil van opvatting over waar en door wie te bouwen
- er staan voor de komende jaren op diverse plekken bouwprojecten gepland in het dorp
- zorgen over de omgang met elkaar

Tijdens de gesprekken zijn keuzes gemaakt die tot de volgende thema's hebben geleid:

Recreatie en toerisme:

- kleinschalig houden van recreatie en toerisme
- niet te veel fietsers toelaten of wegen afsluiten voor gemotoriseerd verkeer
- wandelroutes uitbreiden, rekening houdend met grond agrariërs (hondenpoep) en broedseizoen
- Molenviergang belangrijke trekpleister (ideeën: educatief centrum maken of opnemen in wandel- en fietsroute)
- geen toestemming geven voor de bouw van een bungalowpark
- meer aandacht schenken aan verkeersveiligheid
- meer rustplekken creëren (zoals bankjes langs wandelroutes)

Vereniging en accommodaties:

- prioriteit geven aan onderhoud en modernisering van de accommodaties, vooral het Dorpshuis
- doelgroepen bij elkaar brengen en meer samenwerken: cultuur /ontmoeten, sportverenigingen/jeugd en spelen
- betrokkenheid van het dorp is meer dan alleen een florerend verenigingsleven
- investeren voor de lange termijn
- onderbrengen van meerdere verenigingen binnen een gebouw is niet automatisch ten gunste van het verenigingsleven, maar qua kosten mogelijk wel een voordeel
- verenigingsleven staat onder druk door vergrijzing

Verbinding en saamhorigheid:

- pijnlijk dat mensen zich niet durven uit te spreken
- goed als we elkaar meer vertrouwen en gunnen
- meer in persoonlijk gesprek gaan over wensen/belangen (burens-omwonenden)
- praten MET elkaar in plaats van OVER elkaar
- meer participatie binnen de driehoek inwoners/provincie Zuid-Holland/gemeente
- dorpsbelang boven eigenbelang (bewustmakingsproces)

Bouwen en wonen:

- vooral behoefte aan woningen voor ouderen en jongeren en starters (ook startend gezin)
- voor senioren mogelijkheden creëren via huur/knarrenhofjes concepten
- starters en jongeren zoeken vooral koopwoningen, er is vrijwel geen behoefte aan huur
- sterkere sturing en helderheid gewenst vanuit overheid (sneller knopen doorhakken/niet laten bungelen, gewoon zeggen wat wel en niet kan/ gezamenlijk optrekken/voorbeeld geven als provincie en gemeente)
- behoefte aan zorgvuldig bouwen, gelet op de karakteristieke lintbebouwing
- mensen zien vooral kansen voor bouwen binnen de dorpskern en een aparte (aangewezen) plek buiten de karakteristieke lintbebouwing
- in en rond de dorpskern zijn mogelijkheden om in hogere dichtheden te bebouwen; de verwachting is dat dit goedkoper is en dus meer betaalbare woningen voor de doelgroep oplevert

Voorzieningen:

- huisarts en basisschool moeten blijven
- aanwas van jonge gezinnen zorgt dat voorzieningen behouden kunnen blijven
- tegelijk realistisch zijn dat voorzieningen nu eenmaal teruglopen

[plaatje toevoegen van dorpsgesprek]

Uitkomsten bijeenkomst met jongere inwoners 20-40 jaar

De gemeente benaderde bewust ook de jongere doelgroep om deel te nemen aan een bijeenkomst in het dorp. In totaal kwamen hier 25 mensen op af.

Belangrijkste bespreekpunten:

- betaalbare woningen-doorgroei
- verenigingsleven
- saamhorigheid en verbinding
- behoud van minimale voorzieningen

De gesprekken geven een goed beeld van wat jongeren nodig hebben om in Aarlanderveen te blijven (of te komen) wonen. Jongeren die hier zijn opgegroeid, willen niet weg, en hopen een leuke en tegelijk betaalbare woning te vinden. Dat is nu weliswaar lastig voor deze doelgroep, maar dat geldt voor heel Nederland.

[foto jongeren]

3. Hoe gaan we verder?

3.1 Wat wil de gemeente?

In het coalitieakkoord Zichtbaar en Dichtbij 2022-2026 houdt de gemeente Alphen aan den Rijn in haar keuzes voor de toekomst rekening met de veranderende samenleving:

- het percentage jongeren neemt af
- het aantal eenpersoonshuishoudens stijgt
- het percentage ouderen neemt toe

De gemeente heeft ook een zorgplicht naar de inwoners van Aarlanderveen, de sociale ambities zoals verwoord in het coalitieakkoord maken vanzelfsprekend onderdeel uit van deze dorpsvisie.

Meebewegen met de veranderende maatschappij

Door bovengenoemde veranderingen neemt het aandeel werkende inwoners af. Tegelijk stijgt de zorgvraag. De sociale ongelijkheid is hardnekkig, er is grote behoefte aan meer woonruimte en inwoners zijn kwetsbaar voor nieuwe pandemieën. En welke onverwachte gebeurtenissen staan ons nog te wachten, met hoeveel impact? Om ons niet door dit soort vraagstukken te laten verrassen, moeten de gemeente zich verantwoordelijk en sociaal opstellen.

Samen bouwen aan een duurzame en levendige gemeente

Voor het maken van bepaalde keuzes zijn anderen nodig. Denk aan de provincie en het Rijk. Alleen door nauw samen te werken, kan de gemeente meer woningen bouwen, in een sneller tempo. In het geval van Aarlanderveen nooit ten koste van de eigenheid en het karakter van het dorp.

Samen bepalen waar te beginnen

Binnen de wijken heeft de gemeente soms onvoldoende invloed op de ontwikkelingen. Zonder steun van instellingen en partijen die daar wél bekend zijn, komt de gemeente niet ver (genoeg). Ook zijn financiële middelen nodig, en mensen om plannen uit te voeren. Dat betekent dat wat het hardste nodig is, als eerste wordt uitgevoerd.

Een toegankelijke gemeente zijn

Samenwerken is ook: goed benaderbaar zijn. Voor de inwoners en de (politieke) partners. Dat kan door bijvoorbeeld inloopmomenten te houden en door inwoners standaard te betrekken bij het maken van nieuw beleid.

[algemeen dorpsbeeld toevoegen]

3.2 Rol provincie

Tot de taken van de provincie Zuid-Holland behoren onder meer duurzame ruimtelijke ontwikkeling, Vitaal platteland en natuurbeheer & regionale bereikbaarheid. Deze onderwerpen zijn van groot belang voor de toekomst van ons dorp. De provincie is een belangrijke partner op bepaalde thema's. Om die reden betreft de gemeente de provincie bij de volgende onderwerpen uit deze dorpsvisie:

Behoud van leefbaarheid

Zoals bekend is Aarlanderveen een kroonjuweel. Beschermd vanwege de karakteristieke lintbebouwing die in zeer sterke mate bepalend is voor de identiteit en herkenbaarheid van het dorp. Een kwaliteit die de inwoners dan ook koesteren. Maar die ook maakt dat er weinig mogelijkheden zijn om betaalbare woningen te realiseren. In de linten is beperkte woningbouw mogelijk en de praktijk leert dat dit dan meestal woningen zijn in het duurdere segment. Voor de leefbaarheid (lees: behoud school/huisarts en verenigingsleven) is het nodig dat er ook woningen beschikbaar komen voor starters, jongere gezinnen en senioren (doorstroom). De gemeente wil graag samen met inwoners en de provincie blijven verkennen hoe het bouwen van betaalbare woningen het beste is vorm te geven.

Inrichting kruispunt met provinciale weg

We zien mogelijkheden om de kruising van de provinciale weg beter in te richten, met oog voor de verkeersveiligheid én de cultuurhistorie. Daar waar de provincie Aarlanderveen als Kroonjuweel bestempelt, zou dit ook op de provinciale eigendommen tot uiting moeten komen.

Behoud OV

Voor de leefbaarheid van het dorp is tevens het behoud van een goede OV-verbinding essentieel.

[in kader]

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Aarlanderveen is van oorsprong een agrarisch dorp dat midden tussen de weilanden ligt. In het dorp zelf zijn veel boerderijen aanwezig. Door de jaren heen is het aantal boerenbedrijven afgenomen. Wél is het agrarische karakter van het dorp in stand gebleven. In 2022 heeft het Rijk het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) geïntroduceerd. De gemeente heeft aan de voorkant aangegeven dat het programma weliswaar onderdeel is van het dorp, maar in de dorpsvisie buiten beschouwing wordt gelaten, omdat het een apart traject is.

Het programma richt zich op verbetering van de biodiversiteit (onder meer door het terugbrengen van de stikstofuitstoot). Het verbeteren van de waterkwaliteit. En het behalen van de klimaatdoelstellingen (onder meer door het verminderen van de CO₂ uitstoot uit veen) om zo te komen tot een vitaal, duurzaam platteland. De provincie kreeg van het Rijk de opgave om door gebiedsprogramma's deze doelstellingen te realiseren. Te verwachten is dat de uitwerking van het NPLG consequenties heeft voor Aarlanderveen zelf en de omgeving van het dorp. Mogelijk zal een deel van de boeren op termijn stoppen, een ander deel zal overschakelen op een andere manier van landbouw. Of gaat hun bedrijfsvoering verbreden.

De provincie moet de plannen binnen het programma nog samen met de gebiedspartners uitwerken. Het doel is samen te werken aan een toekomstbestendige inrichting van het landelijk gebied. Met als aandachtspunten een duurzaam perspectief voor agrariërs en het benutten van kansen voor recreatie en natuur.

Dit geldt tevens voor het herbestemmen van vrijkomende agrarische bebouwing -niet alleen in het dorp, maar bijvoorbeeld ook aan de Achtermiddenweg.

[einde kader]

4. Handvatten voor het vervolg

Samenvattend zetten we de vijf grootste uitdagingen voor Aarlanderveen op een rij. Elke uitdaging wordt afgesloten met enkele handvatten voor het vervolg. Het is de bedoeling dat we de uitwerking ervan samen vormgeven.

4.1 Bouwen en wonen

Trends:

[in vormgeving iets mee doen, bijvoorbeeld wordcloud]

lagere woningbezetting, landelijk tekort aan betaalbare woningen, vergrijzing, krapte woningmarkt, nieuwe regelgeving, trek jongeren naar grote steden, lange bezwarenprocedures

Zoals alle dorpen in Nederland, en eigenlijk ook de steden, heeft Aarlanderveen te maken met een vergrijzende bevolking. Vergrijzing is van directe invloed op het aantal kinderen dat hier woont en naar school gaat. Het heeft effect op de vraag naar seniorenwoningen en op het afnemende ledenaantal van de verenigingen en kerken.

Uit de gesprekken met inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen blijkt dat het een grote wens is dat Aarlanderveen in samenstelling divers blijft.

Toch is bouwen en wonen al jaren een onderwerp waarover de meningen sterk zijn verdeeld. Ja, er is behoefte aan meer betaalbare woningen en kleine huishoudens blijven in te grote woningen zitten. Maar waar moeten die woningen dan komen? Het is niet makkelijk om het eens te worden over een geschikte locatie voor nieuwbouw. Toch staan er voor de komende jaren al op diverse plekken bouwprojecten gepland in het dorp.

Het zelf bouwen is ook niet zonder haken en ogen. Want wat kunnen en mogen inwoners met eigen grond bouwen? En waar en hoe kan er in en rond het dorp ruimte worden gevonden om invulling te geven aan de woningbehoefte? Zonder het groene en dorpse karakter dan aan te tasten? Voor wie bouw je wel en voor wie niet? En hoe krijg je als initiatiefnemer de nieuwbouw rendabel, zonder dat dit de natuur en het dorpse karakter aantast? Al deze vraagstukken leiden inmiddels tot rechtszaken tussen bureaus. Dit soort geschillen zetten de leefbaarheid van het dorp onder druk.

[als streamer zetten]

meer woningen, ook voor jongeren

Handvatten vervolg	Wie
Prioriteit: Ruimtelijke verkenning locaties voor bouw betaalbare woningen (uitgangspunt: zorgvuldig omgaan met lintbebouwingskarakter)	Gemeente en provincie nemen voortouw, in samenwerking met bewoners/werkgroep
Kijken naar woningbouw binnen de dorpskern of kleinschalige woningen. Dit zou de gemeente kunnen eisen bij nieuwe bestemmingsplannen. <i>Echter, de landelijke trend is dat betaalbare woningen eigenlijk alleen mogelijk zijn in de dorpskern (huis met tuintje).</i>	Gemeente
Bouwregels opstellen (binnen Omgevingswet)	Gemeente
Beleid opstellen vrijkomende agrarische bebouwing	Gemeente en provincie
Lange bezwaarprocedures: -initiatiefnemers vroegtijdig bij buurt betrekken (zoals nu ook al gebeurt) -spelregels aan voorzijde helder maken (wat kan wel en wat niet) -doorpakken in besluitvorming	Initiatiefnemers bouwontwikkeling Gemeente/provincie Gemeente/provincie bestuur
Participatie oppakken tussen inwoners en initiatiefnemers (binnen Omgevingswet)	Initiatiefnemers en gemeenten
Met de woningcorporatie prestatieafspraken maken over doelgroepen	Gemeente/corporatie/Belangvereniging Aarlanderveen (dorp)

In cijfers

Wonen in Aarlanderveen (bron CBS 2023)	
Woningvoorraad	509
Wat zijn de percentages van verschillende type woningen in de wijk (flat, eengezinswoning, etc.)?	Eengezinswoningen: 94% Meergezinswoningen: 6%
Wat is de verdeling koopwoning/huurwoning?	Koopwoningen 72% Huur woningcorporatie 18% Huur Overig 10%
Uit welke bouwjaren komen de woningen?	Voor 2000 82% Na 2000 18%

4.2 Verbinding en saamhorigheid

Trends:

[in vormgeving iets mee doen, bijvoorbeeld wordcloud]

aantrekkingskracht, boerenland/boerenleven, bereikbaarheid, digitalisering, afname voorzieningen (met name winkels), kleinere gezinnen, vergrijzing, mobiliteit, arbeidsmigranten

Aarlanderveen is een dorp van 'ons kent ons'. Die saamhorigheid en verbinding horen bij het dorp. Er is genoeg levendigheid, er worden veel activiteiten georganiseerd en het dorp kent een rijk verenigingsleven. Tegelijkertijd bestaat er verdeeldheid. Die zit 'm vooral in het gevoel of je andere opvattingen mag hebben, of mag zeggen wat je vindt.

Aarlanderveen is geliefd bij mensen van buitenaf. Er staan mooie huizen in het hogere prijssegment, waar nieuwkomers op afkomen. Wat doet dat met de saamhorigheid? Hoe verbinden de nieuwkomers zich met de rasechte Aarlanderveners? Hoe verhouden ouderen zich met de jeugd, en andersom?

De verbinding en saamhorigheid staan onder druk door één trend die de boventoon voert:

-Landelijk wonen is in trek bij mensen van buitenaf en heeft de afgelopen jaren geleid tot meer nieuwkomers in het dorp. Dit kan de leefbaarheid onder druk zetten. Bijvoorbeeld wegens het gebrek aan betrokkenheid.

[als streamer zetten]

het behoud van het dorpse karakter van Aarlanderveen; daar hoort bij dat we elkaar helpen

Handvatten vervolg	Wie
Prioriteit: Meer verdraagzaam zijn tegenover elkaar	Alle inwoners
Prioriteit: Bestaande participatietrajecten in goede banen leiden (vanuit de Omgevingswet)	Gemeente
Heldere kaders stellen ten aanzien van individuele woonwensen	Gemeente
Werken aan verwachtingsmanagement en een betere informatievoorziening (ook bestuurlijk)	Gemeente

[foto van dorpse leven plaatsen]

4.3 Recreatie en toerisme

Trends:

[in vormgeving iets mee doen, bijvoorbeeld wordcloud]
vergrijzing, mobiliteit, ouderen met vrije tijd en geld, opkomst elektrische fiets, toename dagrecreanten, wielergroepen, watertoerisme, zingeving

Het onderwerp recreatie en toerisme roept gemengde gevoelens op. Aan de ene kant bevordert toerisme de levendigheid van het dorp. Aan de andere kant mag toerisme het dorpse karakter en de rust niet aantasten. Met name agrariërs op zoek naar een andere bedrijfsvoering, willen recreatieve voorzieningen ontwikkelen. Het dorp biedt genoeg om er ook anderen van te laten genieten, als we de gevolgen voor de leefbaarheid, rust en bereikbaarheid maar niet uit het ook verliezen.

[als streamer zetten]

meer recreatie voor eigen inwoners en gereguleerde groei van toerisme

Handvatten vervolg	Wie
Prioriteit: Ontwikkelen recreatie in relatie tot natuur, milieu, zingeving en lifestyle: -verkennen opties, -initiatieven in kaart brengen, -faciliteren perspectief	Initiatiefnemers Gemeente en initiatiefnemers Gemeente
Toetsen of fietsplan voldoet aan wensen inwoners	Gemeente en provincie
Stimuleren beweegfaciliteiten: indien nodig beleid en planologie hierop aanpassen	Gemeente en provincie

[beeld fietsen /groen plaatsen]

[In apart kader zetten]

Verkeersveiligheid is een issue bij de kruising van de provinciale weg. Ondanks het feit dat er door de jaren heen de nodige maatregelen zijn getroffen, ervaren de gebruikers van de weg deze kruising niet als veilig. Dit geldt met name voor de oversteek van fietsers. Ook de smalle wegen in het dorp worden benoemd als onveilig. Dit is vooral vanwege het gelijktijdige gebruik door auto's, fietsers (met speciale aandacht voor scholieren en recreatieve fietsers) en voetgangers.

Daarnaast rijden veel auto's te hard op de provinciale weg en op de wegen in het dorp.

Door de jaren heen zijn veel voorzieningen in het dorp verdwenen. Deze voorzieningen zijn wel te vinden in omliggende dorpen. Daarom zijn Aarlanderveniers voor veel voorzieningen aangewezen op de omliggende dorpen. En voor inwoners die geen gebruik kunnen maken van fiets of auto is het dan ook essentieel dat openbaarvervoer beschikbaar blijft. Het gaat daarbij niet alleen over de frequentie, maar ook over de aansluitingen op bijvoorbeeld de trein.

In cijfers [samenvoegen tot 1 infographic]

Verkeer en vervoer: bereikbaarheid

Verkeer en vervoer Afstand tot oprit hoofdverkeersweg	km	1,7	0,6
Verkeer en vervoer Treinstations Afstand tot treinstations totaal	km	3,4	7,9
Verkeer en vervoer Treinstations Afstand tot belangrijk overstapstation	km	14,7	18,4

Bus 1x per half uur, Zuideinde en Noordeinde. De Dorpstraat beperkt verkeersintensiteit, landbouwverkeer /veiligheid. Provinciale weg doorkruist het dorp (N231), is ook schoolfietsroute

4.4 Voorzieningen

Trends:

[in wordcloud opnemen]

afname winkels, afstand tot voorzieningen, school onder druk door leerlingentekort

Inwoners geven wel aan dat ze voorzieningen missen, maar begrijpen dat de voorzieningen niet meer in stand zijn te houden. Ze accepteren de situatie en handelen ernaar. Zo is online winkelen sinds corona een trend. Je kunt snel en simpel vanaf je luie stoel alles tot je voordeur laten bezorgen. In de wat grotere steden rondom Aarlanderveen zijn voldoende winkels en supermarkten beschikbaar. De grootste zorgen liggen meer op het gebied van het eventueel wegvallen van de basisschool en de huisarts.

Landelijk is te zien dat scholen in kleine kernen het moeilijk hebben, want het teruglopende leerlingenaantal zet het voortbestaan onder druk. Ouders zijn kritisch geworden als het gaat om de keuze voor een school. Het recent geopende kindcentrum De Wiekenweide borgt het voortbestaan van basisschool de Viergang én de kinderopvang. De Wiekenweide valt onder het schoolbestuur Scope in Alphen aan den Rijn. Het bestuur rekent de school niet af op het aantal leerlingen. Het kindcentrum is nog volop in ontwikkeling en gaat partners benaderen om een brede ontmoetingsplek te zijn, waar school, opvang, zorg, cultuur en sport samenkomen. Nieuwbouw is de komende vijftien jaar niet aan de orde, de huidige locatie blijft behouden.

De positie van de huisarts is ook geborgd. Sinds de overname van de huisartsenpraktijk door een huisarts uit Leiden, zorgen drie huisartsen voor de dagelijkse bereikbaarheid van de praktijk in de Dorpsstraat. Daarom benoemen we dit onderdeel niet apart in de visie.

[als streamer zetten]

inwoners willen graag zekerheid over de basisschool en kinderopvang

Voorzieningen in Aarlanderveen	
Welke voorzieningen zijn er in de wijk/kern? (Denk aan scholen/ supermarkten/ kinderdagverblijf)	Huisarts, Kroeg, basisschool en kinderdagverblijf, speeltuin, dorpshuis (verouderd), vier kerken, diverse verenigingen en clubs

Handvatten vervolg	Wie
Prioriteit: Basisschool voor dorp behouden door activiteiten te ondernemen om het kindcentrum te laten doorgroeien	Gemeente en Scope
Ontwikkelen beleid onderwijs bereikbaar te houden, ook in kleine kernen	Gemeente
Plan opstellen om aantal leerlingen omhoog te krijgen	Scope en gemeente
Faciliteren gebouw en schoolbestuur	Gemeente

In cijfers

Basisschool de Viergang aantal leerlingen 2022-2043, **let op alleen 16AA03 overnemen**

Instnr	Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2033	2038	2043
00GQ00	Rehoboth Basisschool	123	119	118	119	119	119	121	127	132	132
06RA00	Basissch Oranje Nassau	116	112	124	133	137	142	141	150	154	150
07AJ00	Montessori Basisschool	188	183	186	192	196	201	201	204	209	211
08SE00	Vrije School Ridderspoor	144	129	121	115	108	102	102	104	107	109
11OT00	RK Basissch Spinnewiel	262	257	258	270	276	276	273	278	283	287
12JI_00	RK Basissch het Spectrum loc Batenstein	185	162	156	150	146	141	140	138	141	145
12JI_01	RK Basissch het Spectrum loc Honingzwam	228	213	209	202	203	200	199	199	203	209
12RU00	De JenaPlaneet	93	85	83	85	84	83	83	84	86	87
13PA00	RKbs Bonifacius	402	397	382	382	372	369	377	390	400	399
13TX00	Het Palet	153	159	157	162	161	163	171	180	187	184
13XG00	OBS Het Startblok	141	118	112	107	102	97	96	96	98	100
14DU00	Hobbitburcht loc. Batenstein	193	183	180	176	177	174	174	175	178	182
15BG00	Basisschool de Rank	433	433	442	440	436	454	475	483	492	487
15ED00	Hobbitburcht loc. Havixhorst	135	141	146	154	160	165	162	161	165	169
15GL00	PC Bs Gr van Prinsterer	95	95	92	97	98	98	100	104	106	106
15JS00	PC Basissch Samen Op Weg	155	144	146	152	150	153	177	200	214	204
15OU00	PC BS De Windroos	167	158	152	155	153	152	152	155	157	158
15YB00	PC Basissch JP Sweelinck	177	171	168	169	168	166	164	167	170	172
16AA00	PC BS De Stroom	318	321	315	307	306	302	299	297	304	313
16AA03	Basisschool De Viergang	63	63	64	66	68	68	70	72	73	71
16DD00	PC Basisschool De Mare	318	307	301	298	292	286	282	277	285	292
16EN00	PC Basisschool Het Baken	288	267	261	265	264	258	255	259	264	268
23RG00	Basisschool de Meridiaan	301	290	281	279	278	281	279	298	309	311
23RH00	De Fontein I	160	213	207	206	205	207	210	226	236	236
23RJ_00	De Wereldwijzer loc De Oude Wereld	145	143	146	152	158	167	168	180	187	187
23RJ_02	De Wereldwijzer loc Vroonhoevelaan	260	234	223	218	213	212	210	224	231	233
23TT00	De Tamboerijn	163	174	174	179	181	184	190	199	206	206
23VH00	Annoer	298	281	275	273	270	266	264	265	273	279
27LW00	Het Mozaïek	451	446	428	422	415	417	413	442	457	461
28BJ00	Het Vianova	463	465	452	450	449	454	452	484	501	504

[beeld nieuwe kindcentrum toevoegen]

Van voorzieningen ook infographic maken,

Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, wijk- en buurtcijfers 2022		
Onderwerp	Aarlanderveen	
Regioaanduiding Gemeentenaam	naam	AlphenaandenRijn
Regioaanduiding Soort regio	omschrijving	Wijk
Gezondheid en welzijn Huisartsenpraktijk Afstand tot huisartsenpraktijk	km	0,9
Gezondheid en welzijn Huisartsenpraktijk Aantal huisartsenpraktijken Binnen 1 km	aantal	0,7
Gezondheid en welzijn Huisartsenpraktijk Aantal huisartsenpraktijken Binnen 3 km	aantal	1
Gezondheid en welzijn Huisartsenpraktijk Aantal huisartsenpraktijken Binnen 5 km	aantal	5,6
Gezondheid en welzijn Afstand tot apotheek	km	3,8
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (incl. buitenpolikliniek) Afstand tot ziekenhuis	km	7,2
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (incl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 5 km	aantal	0
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (incl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 10 km	aantal	1,9
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (incl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 20 km	aantal	7,2
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (excl. buitenpolikliniek) Afstand tot ziekenhuis	km	17,2
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (excl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 5 km	aantal	0
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (excl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 10 km	aantal	0
Gezondheid en welzijn Ziekenhuis (excl. buitenpolikliniek) Aantal ziekenhuizen Binnen 20 km	aantal	2,1
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Afstand tot grote supermarkt	km	3,6
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal grote supermarkten Binnen 1 km	aantal	0
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal grote supermarkten Binnen 3 km	aantal	0,2
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal grote supermarkten Binnen 5 km	aantal	4,4
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Afstand tot ov. dagel. levensmiddelen	km	0,9
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal overige dagelijkse levensmiddelen Binnen 1 km	aantal	0,7
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal overige dagelijkse levensmiddelen Binnen 3 km	aantal	1,7
Detailhandel Winkels dagelijkse boodschappen Aantal overige dagelijkse levensmiddelen Binnen 5 km	aantal	17,4
Detailhandel Warenhuis Afstand tot warenhuis	km	3,9
Detailhandel Warenhuis Aantal warenhuizen Binnen 5 km	aantal	1,7
Detailhandel Warenhuis Aantal warenhuizen Binnen 10 km	aantal	4
Detailhandel Warenhuis Aantal warenhuizen Binnen 20 km	aantal	14,3
Horeca Cafés en dergelijke Afstand tot café e.d.	km	1,1
Horeca Cafés en dergelijke Aantal cafés Binnen 1 km	aantal	0,6
Horeca Cafés en dergelijke Aantal cafés Binnen 3 km	aantal	1,4
Horeca Cafés en dergelijke Aantal cafés Binnen 5 km	aantal	7,3
Horeca Cafeteria's en dergelijke Afstand tot cafeteria e.d.	km	3,4
Horeca Cafeteria's en dergelijke Aantal cafeteria's e.d. Binnen 1 km	aantal	0
Horeca Cafeteria's en dergelijke Aantal cafeteria's e.d. Binnen 3 km	aantal	0,3
Horeca Cafeteria's en dergelijke Aantal cafeteria's e.d. Binnen 5 km	aantal	8,4
Horeca Restaurants Afstand tot restaurant	km	0,7
Horeca Restaurants Aantal restaurants Binnen 1 km	aantal	0,7
Horeca Restaurants Aantal restaurants Binnen 3 km	aantal	1,4
Horeca Restaurants Aantal restaurants Binnen 5 km	aantal	13,6
Horeca Hotels en dergelijke Afstand tot hotel e.d.	km	3,2
Horeca Hotels en dergelijke Aantal hotels e.d. Binnen 5 km	aantal	1
Horeca Hotels en dergelijke Aantal hotels e.d. Binnen 10 km	aantal	6,4
Horeca Hotels en dergelijke Aantal hotels e.d. Binnen 20 km	aantal	28,7
Kinderopvang Kinderdagverblijf Afstand tot kinderdagverblijf	km	1,1
Kinderopvang Kinderdagverblijf Aantal kinderdagverblijven Binnen 1 km	aantal	0,6
Kinderopvang Kinderdagverblijf Aantal kinderdagverblijven Binnen 3 km	aantal	1
Kinderopvang Kinderdagverblijf Aantal kinderdagverblijven Binnen 5 km	aantal	5,9
Kinderopvang Buitenschoolse opvang Afstand tot buitenschoolse opvang	km	1,1
Kinderopvang Buitenschoolse opvang Aantal buitenschoolse opvang Binnen 1 km	aantal	0,6
Kinderopvang Buitenschoolse opvang Aantal buitenschoolse opvang Binnen 3 km	aantal	1,1
Kinderopvang Buitenschoolse opvang Aantal buitenschoolse opvang Binnen 5 km	aantal	6,2

Bron: CBS

4.5 Verenigingen en accommodaties

Trends:

[in wordcloud opnemen]

accommodaties multifunctioneel, terugloop verenigingen, terugloop kerken, individualisering, gebrek aan vrijwilligers

Volgens de landelijke trend ondervinden dorpen een leegloop van verenigingen en accommodaties. In Aarlanderveen is dat nog niet zo sterk het geval. Een aantal van de maar liefst 35 verenigingen kampt echter wél met een forse terugval in leden. Het is een uitdaging om deze ook voor de toekomst levensvatbaar te houden. Daarom is het belangrijk om de accommodaties zo effectief mogelijk te gebruiken. Er zijn meerdere grote accommodaties in het dorp aanwezig. Denk aan de voetbalkantine, tenniskantine, de speeltuin, twee horecagelegenheden, een dorps huis en vier kerken.

De vraag is dus hoe leden van de verschillende verenigingen de accommodaties doeltreffend kunnen gebruiken. Samenwerking is daarin essentieel en zorgt mogelijk voor meer vitaliteit in de toekomst. Effectief gebruik van de ruimte is sowieso een belangrijk speerpunt binnen deze visie. En daarmee bedoelen we ook letterlijk meer ruimte voor andere onderwerpen, zoals wonen en recreatie. Het idee om verenigingen en locaties samen te voegen tot multifunctionele ruimtes, wat al een tijdje speelt, is zo gek nog niet.

Handvatten vervolg	Wie	Wanneer
Prioriteit: Onderzoek naar multifunctionele accommodaties	Gemeente, accommodaties en Belangenvereniging Aarlanderveen (dorp)	
Prioriteit: Onderzoek naar samengaan verenigingen en accommodaties	Gemeente, besturen, Belangenvereniging Aarlanderveen (dorp)	
Idee bedenken ledenwerving en daarmee financiële continuïteit	Verenigingen	

In cijfers

Vrije tijd en cultuur Afstand tot bibliotheek	km	2,5	3,8
Vrije tijd en cultuur Sport Afstand tot zwembad	km	3,3	4,8
Vrije tijd en cultuur Sport Afstand tot kunstijsbaan	km	15,3	23,2
Vrije tijd en cultuur Bioscoop Afstand tot bioscoop	km	4,6	6,7
Vrije tijd en cultuur Bioscoop Aantal bioscopen Binnen 5 km	aantal	0,7	0,1
Vrije tijd en cultuur Bioscoop Aantal bioscopen Binnen 10 km	aantal	1,5	1,8
Vrije tijd en cultuur Bioscoop Aantal bioscopen Binnen 20 km	aantal	8,7	4,1
Vrije tijd en cultuur Recreatie Afstand tot sauna	km	14,3	16,3
Vrije tijd en cultuur Recreatie Afstand tot zonnebank	km	2,7	6,4
Vrije tijd en cultuur Recreatie Afstand tot attractie	km	4	8,6
Vrije tijd en cultuur Recreatie Aantal attracties Binnen 10 km	aantal	3,7	2,2
Vrije tijd en cultuur Recreatie Aantal attracties Binnen 20 km	aantal	10	8,6
Vrije tijd en cultuur Recreatie Aantal attracties Binnen 50 km	aantal	81,6	82,6
Afstand tot brandweerkazerne	km	2,2	1

Bron: CBS

[Beeld verenigingsleven plaatsen]

5. Dorpsvisie Aarlanderveen, onderlegger voor de toekomst

Veel inwoners hebben de afgelopen maanden meegedacht om deze dorpsvisie tot stand te brengen. En verbeterpunten aangegeven voor een sterk, leefbaar en mooi Aarlanderveen. Dankzij dit gezamenlijk gedragen plan kan Aarlanderveen de komende 10 jaar vooruit. De in deze visie beschreven handvatten voor het vervolg zullen hier zeker aan bijdragen.

Er is bovendien voldoende ruimte voor speling. Want onderweg naar 2035 gaan er ongetwijfeld nieuwe zaken spelen. Met kansen en uitdagingen die nu (nog) niet zijn te voorzien. De gemeente doet er daarom alles aan om dit proces van samen oppakken met inwoners, de school en bedrijven, niet meer los te laten. Om gezamenlijk nieuw beleid te maken. Met elkaar werken we aan een uniek stukje van Nederland, nu én voor de toekomst. En deze visie is het begin.

September 2023